

Put u zemlju znanja Hrvatski obrazovni sustav postao mjerljiv, usporediv i transparentan

Državna je matura model kojim se može iskorijeniti korupcija u cijelom društvu

Na visokim učilištima 2009. godine bilo je 18 posto više studenata nego godinu dana prije MARKO JURINEC/PIXSELL

Budućnost bilo kojeg učenika više neće ovisiti o njegovom imovinskom stanju, obiteljskom statusu ili nečijem utjecaju

DRAGAN PRIMORAC

Nitko ozbiljan više ne dvoji da je državna matura u cijelosti promijenila hrvatski obrazovni sustav i učinila ga mjerljivim, usporedivim i transparentnim. Državna matura prikazuje realno stanje u sustavu obrazovanja, ona objektivno i nepristrano pod jednakim uvjetima i kriterijima vrednuje postignuta učenička znanja, vještine i sposobnosti te šalje jasnu poruku da svaki učenik ima potpuno jednaku šansu za nastavak uspješnog školovanja. Od trenutka uvođenja državne mature svima je postalo jasno da na budućnost svakog učenika više nikakav utjecaj nema njegovo imovinsko stanje, obiteljski status ili pak nečiji utjecaj, bez obzira na to radilo se o ministru, rektoru, dekanu ili nekome drugome. Najkraće rečeno, uspjeh učenika i njegov upis na željenu visokoškolsku obrazovnu instituciju isključivo ovisi o rezultatu testa državne mature te o

njegovim postignućima u prethodnom školovanju. Dodatna potpora transparentnosti cijelog postupka leži u činjenici da se obrada svih podataka o učeniku, uključujući i njegove ocjene te rezultate koje je postigao na testu državne mature u cijelosti odvija elektroničkim putem. Prvi su put u povijesti hrvatskog obrazovanja svi podaci o učenicima ažurirani, pohranjeni i u svakom trenutku dostupni u elektroničkom obliku u e-matici učenika.

Dopunska o trošku države

Iznimno me je razveselila nedavna vijest, kad je Državni zavod za statistiku priopćio da je tijekom 2009. na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj diplomiralo gotovo 18 posto studenata više nego 2008. godine. Nedvojbeno je da će tom odličnom napretku

u stvaranju pomalo zaboravljenog "društva znanja" uvelike pomoći i povećanje broja novoupisanih studenata zbog uvođenja državne mature.

Naime, od uvođenja državne mature učenik ima bitno veću šansu upisati se na jedan od 10 sveučilišnih ili stručnih studijskih programa na koje se prijavljuje po osobnoj želji, u usporedbi s ranijim godinama kad se mogao prijaviti na najviše dvije visokoškolske obrazovne institucije.

Osim toga, učeniku je omogućeno da ispite državne mature može polagati na dvije razine, osnovnoj ili višoj i time se prvi put omogućilo pošteno vrednovanje učeničkog znanja s obzirom na postojanost različitih nastavnih planova i programa, ali i zbog različitih zahtjeva visokih učilišta. Korektan odnos prema učenicima u

mature zaživi u svim segmentima hrvatskog društva i jednom zauvijek ukine smisao postojanja korupcije? Tko je taj kojem ovaj model transparentnosti ne odgovara? Zar državna matura, putem koje se ove godine upisalo više od 30.000 studenata bez ljedne negativne konotacije, nije preko noći u cijelosti ukinula korupciju pri prijelazu iz srednje škole na visoka učilišta? Zar nije konačno vratila vjeru u sustav i mladima poslala poruku da postajemo društvo koje daje jednaku šansu svima?

Ključ uspjeha Harvarda

Često s američkim kolegama razgovaram o SAT-testovima (američki ekvivalent državnoj maturi) koji su temelj upisa na njihova visoka učilišta i koje godišnje polaže više od dva milijuna učenika. Amerika ovaj sustav objektivnog vrednovanja učeničkog znanja razvija gotovo čitavo stoljeće i jako je ponosna na učinkovitost SAT-testova. Koncept testova je istovjetan državnoj maturi, a svi američki učenici ili učenici iz inozemstva koji žele nastaviti obrazovanje u SAD-u polažu jednak ispit. Usporedba rezultata radi se na dvije razine, prvo onaj nacionalnoj, a onda i na razini pojedinih visokih učilišta. Poput državne mature, SAT-test ima dva dijela: osnovni dio, gdje se provjerava učeničko znanje iz engleskog jezika, pisanja eseja i matematike te izborni dio, gdje se polažu dodatni predmeti nužni za upis na ciljane fakultete. Frey i Detterman su u svojim istraživanjima još 2003. analizirali korelaciju SAT-testova i rezultate testova inteligencije i pokazali da su rezultati SAT-testova u visokoj korelaciji s općim mentalnim sposobnostima učenika.

Kolege s Harvarda tvrde mi da njihovo sveučilište upravo zahvaljujući SAT-testovima desetljećima dobiva najbolje kadrove i da upravo tome to čuveno sveučilište zahvaljuje svoj status. Poznato je i da se vodeća američka sveučilišta bore se za svakog studenta koji je "briljirao" na SAT-testovima. Posebno ističu da višedesetljetno provođenje SAT-testova na američkim visokim učilištima daje legitimitet tim institucijama, a nikako obratno. Drugim riječima, nezamislivo je da bilo koje američko visoko učilište postavi pitanje pri-

Od uvođenja državne mature učenici imaju veću šansu upisati studij

Svi američki učenici i učenici iz inozemstva također polažu jednak ispit

mjene SAT-testova, jer zna da će već sljedećeg dana izgubiti svaki kredibilitet i relevantnost.

Osim realnog prikaza stanja u srednjim školama, državna matura objektivno prikazuje i interes budućih studenata za pojedine studijske programe i time se konačno razotkrivaju dosad nedodirljivi studijski programi na visokim učilištima koji su postojali isključivo zbog interesa pojedinaca i na kojima je vrlo često sudjelovao veći broj nastavnika od upisanih studenata.

S druge strane, objektivno vrednovanje učeničkih postignuća koje se postiže uvođenjem državne mature omogućuje da se oni najbolji, posebno oni izvrsni koji se školuju za deficitarna zanimanja, sustavno prate i nagrađuju. Uza sve to važno je istaknuti i znatnu uštedu koju su prošle godine imala hrvatska visoka učilišta zbog neprovođenja prijemnih ispita, a prema izračunima, ukupna ušteda učenicima, roditeljima i obrazovnim institucijama nakon prve godine provođenja državne mature iznosila je više od 30 milijuna kuna.

Stalno ističem da je državna matura nužna za podizanje kvalitete obrazovnog sustava, no cijeli će se krug uspješno zatvoriti tek uvođenjem tzv. male mature. Time bi se jednom zauvijek osiguralo objektivno vrednovanje učeničkog prijelaza iz osnovne u srednju školu te bi se definitivno riješilo bolno pitanje hiperinflacije odlikaša koji dolaze iz osnovnih škola. Svim učenicima želim da upišu upravo onaj studijski program koji najviše žele jer će ta odluka definitivno odrediti njihovu budućnost.

Uistinu je sve u njihovim rukama, a njima poručujem ono što stalno govorim svojim studentima: „Pitanje uspjeha nije pitanje slučajnosti, već je to pitanje izbora i odluke da se osobno preuzme odgovornost za svoju budućnost“. Sretno!

I u drugim zemljama

Najbolji kriterij za procjenu budućih studenata

■ Analizirajući dosadašnja iskustva svih država koje provode državnu maturu, jedno je nedvojbeno: rezultati državne mature s učeničkim postignućima tijekom srednjoškolskog

obrazovanja najbolji su kriterij za procjenu uspješnosti akademske karijere budućeg studenta. To ne iznenađuje jer državna matura sustavno propituje kompetencije u više razina

kognitivnih sposobnosti, za razliku od suhoparnih popisa sadržaja koji bi trebali osposobiti budućeg studenta za polaganje prijemnog ispita, i to u samo nekoliko mjeseci rada.